

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ	
1. Κοινόχρηστα	3
Α' Κυριότητα επί κοινοχρήστων – Κοινή χρήση πλατειών, κατάργησή της, παραίτηση, μεταβίβαση κυριότητας	1
Β' Έναρξη κοινοχρησίας	9
1. Γενικά	9
2. Τρόποι μετατροπής μη κοινοχρήστου σε κοινόχρηστο	10
α) Πράξη της Πολιτείας και αναγκαίοι λοιποί όροι	10
β) Βούληση του ιδιοκτήτη χωρίς ανάμιξη της Διοίκησης	16
γ) Μακροχρόνια χρήση – Vetustas	18
2. Ζητήματα νομής	21
Α' Οιονεί νομή - Ψιλή νομή – Κληρονομητό	21
Β' Η γνωστοποίηση της αντιποίησης της νομής (ΑΚ 982) - Πότε δεν χρειάζεται	26
3. Ζητήματα χρονομεριστικής μίσθωσης και χρονομερισμού της κυριότητας	29
Α' Προβλήματα από την εφαρμογή του νόμου για τις χρονομεριστικές μισθώσεις	29
Β' Τύπος υπεκμίσθωσης από τον χρονομεριστικό μισθωτή - Εισαγωγή συναλλάγματος από χρονομεριστικό μισθωτή ή υπομισθωτή	39
Γ' Χρονομερισμός της κυριότητας	43
4. Απαγόρευση απόκτησης ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές: Σχετική ακυρότητα	47
5. Νόμιμη αιτία της ΑΚ 1033 και τριμερείς σχέσεις - Εφαρμογή και στην ανοικοδόμηση με το σύστημα της αντιπαροχής	51

I. Έννοια - Συνέπειες έλλειψης	51
II. Η αιτία στις τριμερείς σχέσεις	53
III. Η νόμιμη αιτία μεταβίβασης ειδικά στην ανοικοδόμηση με το σύστημα της αντιπαροχής	55
6. Ζητήματα κυριότητας από διαφορές μεταξύ Δημοσίου και Μονής Βατοπεδίου	61
Α' Το ιδιοκτησιακό καθεστώς της λίμνης Βιστωνίδας - Οι συμβάσεις ανταλλαγής	62
I. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς	62
1. Η έναρξη και η πρώτη περίοδος της αντιδικίας .	62
2. Το ν.δ. της 8.4.1924	64
3. Η απόφαση 41/1929 της Ολομέλειας του Συμβουλίου Επικρατείας	67
4. Η κρίσιμη σύμβαση του 1930	69
α) Η λύση του ζητήματος με τη Σύμβαση του 1930	69
β) Το ζήτημα της μεταγραφής	72
γ) Το ζήτημα της αξίας των παροχών	74
5. Το επιχείρημα του αναπαλλοτριώτου της μοναστηριακής περιουσίας	75
α) Οι προβλέψεις για το αναπαλλοτριώτο	75
β) Ειδικά οι ιεροί κανόνες	76
γ) Το Σύνταγμα και ο ΚΧΑΟ	78
δ) Ειδική νομοθεσία	79
ε) Η εφαρμογή στην πράξη	80
στ) Συμπεράσματα	81
6. Οι νεότερες εξελίξεις (1930-1998)	81
α) Ο α.ν. 16/19.11.1935	81
β) Το ν.δ. 271/1941 και η κατάργησή του	82
γ) Νεότερα νομοθετήματα	83
7. Οι νεότερες εξελίξεις (1998-σήμερα)	85
α) Η διαστρέβλωση του προβλήματος του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της Λίμνης	85
β) Η διόρθωση της διαστρέβλωσης	86
8. Οι παραλίμνιες εκτάσεις	90
9. Οι νησίδες	92
10. Συμπέρασμα	93

II. Κύρος των ανταλλαγών ως προς την εμπράγματη ενέργειά τους	93
1. Η εμπράγματη σύμβαση	93
2. Ακυρότητα λόγω έλλειψης κυριότητας και έλλειψης νόμιμης αιτίας	94
3. Ακυρότητα λόγω υπέρμετρης δυσαναλογίας παροχής και αντιπαροχής	95
4. Προβλήματα κύρους λόγω κοινοχρησίας	97
5. Καλόπιστοι τρίτοι	101
6. Συμπέρασμα	102
B' Σχόλιο στην απόφαση ΠΠρΘεσ 12953/2014 - Υπόθεση Βατοπεδίου	102
1. Η μεταβιβαστική σύμβαση της ΑΚ 1033	102
2. Η νόμιμη αιτία της ΑΚ 1033	104
3. Η ΑΚ 178	107
4. Η ΑΚ 181	109
5. Επίμετρο	111
7. Ατομικότητα ακινήτου – Κατάτμηση ή ένωση ακινήτων	113
8. Ζητήματα οριζόντιας ιδιοκτησίας	117
Α' Σύσταση κατ' όροφον ιδιοκτησίας - Καθορισμός ιδανικού μεριδίου συγκυριότητας	117
I. Πως συνιστάται η κατ' όροφον ιδιοκτησία	117
II. Αναγκαία συνύπαρξις χωριστής κυριότητος και ιδανικού μεριδίου	118
III. Καθορισμός του ύψους του ιδανικού ποσοστού - Ερμηνεία - Ερμηνευτικοί κανόνες	119
IV. Μεταβολή του ποσοστού	124
B' Οριζόντια ιδιοκτησία σε πιλοτή - Αποκλειστική χρήση της πιλοτής	124
Γ' Κανονισμός πολυκατοικίας με μονομερή πράξη του μοναδικού κυρίου	129
I. Αφετηρία: Η σύσταση οροφοκτησίας με μονομερή δικαιοπραξία	130
II. Μονομερής δικαιοπραξία και για τον κανονισμό	131
1. Η κρατούσα γνώμη	131
2. Αιτιολογία	132

9. Περιορισμοί της κυριότητας - Η περίπτωση των αγκουρίων	139
10. Ζητήματα Κτηματολογίου – Κτηματολόγιο και βιβλία μεταγραφής	147
Α' Σχόλια στο Σχέδιο Νόμου για το Εθνικό Κτηματολόγιο	147
I. Επιπτώσεις του Σχεδίου Νόμου στις διατάξεις του ΑΚ για τον τρόπο κτήσης κυριότητας – Τροποποιήσεις διατάξεων του ΑΚ	148
II. Το αμάχητο τεκμήριο της πρώτης εγγραφής - Σκέψεις νομοθετικής πολιτικής	153
III. Νομοτεχνικές παρατηρήσεις	154
Β' Εμπράγματα μεταβολές επί ακινήτων κατά τον Κτηματικό Κανονισμό Ρόδου - Άρση της αυτοτέλειας νομικού προσώπου	161
Γ' Τα συστήματα μεταγραφής και κτηματολογίου – Η επιλογή του ΑΚ	164
I. Σύστημα δημοσιότητας	164
II. Το ισχύον κατά τον ΑΚ σύστημα	167
11. Ζητήματα χρησικτησίας	171
Α' Απαγόρευση χρησικτησίας-Κοινόχρηστα, δημόσια, δημοτικά, εκκλησιαστικά ακίνητα - Προστασία χρησιδεσπόζοντος νομέα	171
I. Εισαγωγικά	171
II. Το ανεπίδεκτο χρησικτησίας κοινοχρήστων (ΑΚ 1054) και το ζήτημα της έναρξης της κοινοχρησίας επί τεχνητών κοινοχρήστων	172
III. Δημόσια, δημοτικά (ή κοινοτικά) και εκκλησιαστικά ακίνητα και τα όρια της προστασίας τους έναντι χρησικτησίας	174
1. Η εξαίρεση από τη χρησικτησία	174
2. Η κάμψη της εξαίρεσης	175
IV. Επίμετρο	179
Β' Χρησικτησία σε οριζόντια ιδιοκτησία ή σε διαιρετό μέρος ακινήτου - Χρησικτησία συγκυρίου	180
12. Ανατροπή δεδικασμένου και δόλια συμπεριφορά – Εφαρμογή στη χρησικτησία	185

13.	Ζητήματα ενεχύρου	195
	Α' Παράδοση και επιστροφή του ενεχυράσματος	195
	I. Σύσταση του ενεχύρου κατά τον ΑΚ και κατά το ν.δ. της 17.7./13.8.1923 – Παράδοση του ενεχυρά- σματος	195
	II. Η επιστροφή του ενεχυράσματος	198
	III. Ειδικά η επιστροφή του ενεχυράσματος από τον ενεχυροφύλακα	200
	1. Επιστροφή στους παρακαταθέτες όσο ισχύει το ενέχυρο και επιστροφή στον ενεχυραστή- οφειλέτη μετά την απόσβεση του ενεχύρου ..	200
	2. Τα αδιέξοδα και οι κίνδυνοι από την αντίθετη λύση	203
	IV. Συνέπειες της μη επιστροφής	205
	Β' Ενέχυρο απαίτησης που αφορά ακίνητα	206
	I. Ενεχύραση κατά το ν.δ. του 1923	206
	II. Ενεχύραση απαίτησης που αφορά ακίνητα	207
	III. Το πρόβλημα της είσπραξης της απαίτησης και η δυνατότητα αποφυγής της	210
	IV. Συμπέρασμα	212
14.	Ζητήματα υποθήκης και προσημείωσης υποθήκης	213
	Α' Προσημείωση υποθήκης προς εξασφάλιση χρέους συνοφειλέτη ή τρίτου – Το αδιαίρετο της υποθήκης	213
	I. Το πρόβλημα	213
	II. Ειδικά το ενδεχόμενο της παραγραφής της α- ξιώσεως κατά του ομόρρυθμου εταίρου - ΕμπΝ 64 και ΚΠολΔ 329	215
	III. Η κατ' αρχήν μη εξασφάλιση των απαιτήσεων κατά συνοφειλετών- Η σημασία του αδιαιρέτου της υποθήκης	218
	IV. Δυνατότητα εξαιρέσεων δυνάμει της ιδιωτικής βουλήσεως	220
	Β' Πρέπει να σημειώνεται στα βιβλία υποθηκών το ποσοστό του τόκου της ασφαλιζόμενης με την υ- ποθήκη απαίτησης;	224
	Γ' Διατήρηση ή μη προσημείωσης υποθήκης και υπο- θηκικής τάξης επί μεταβολής των όρων της ασφα-	

λιζόμενης απαίτησης	226
Δ' Προσημείωση υποθήκης υπέρ κτηματικών τραπεζών	229
Ε' Υποθήκη κατά τον Οθωμανικό ΑΚ και χρησικτησία ΣΤ. Τυχόν ευθύνη του δανειστή που δεν συμπράττει στην εξάλειψη της υποθήκης	232
	235
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	
15. Η εισαγωγή της ισονομίας στον γάμο	241
I. Η ενοποίηση της ρύθμισης προσωπικών και περιουσιακών σχέσεων-Εκδηλώσεις της ισονομίας	242
II. Η αρχή της ισονομίας	243
III. Η συναπόφαση των συζύγων	247
1. Η βασική ρύθμιση	248
2. Ειδικά ο οικοκυρικός γάμος	249
3. Περιπτώσεις αντικειμένων συναπόφασης	250
4. Απουσία κοινής απόφασης	250
5. Ανεξαρτησία μέσα στον γάμο	252
16. Νομική συγγένεια ή βιολογική αλήθεια: Υπέρβαση της λογικής του «όλα ή τίποτε»	255
I. Το πρόβλημα	255
II. Η έννομη κατάσταση	257
1. Σύμπτωση και διάσταση νομικής και γενετικής συγγένειας	257
2. Η τάση	259
III. Συμφέροντα και έννομες συνέπειες	262
1. Οι λόγοι υπέρ και κατά της βιολογικής αλήθειας	262
2. Οι έννομες συνέπειες της συγγένειας	264
3. Η σχέση μεταξύ συμφερόντων και έννομων συνεπειών	265
IV. Προς μια υπέρβαση της σύγκρουσης	265
1. Προσανατολισμένη στις έννομες συνέπειες λύση κατά της λογικής του «όλα ή τίποτε»	265
2. Πρώτες σκέψεις για μια διαφοροποίηση μεταξύ έννομων συνεπειών – Το δικαίωμα πληροφόρησης	267
3. Επόμενα βήματα	271

IV. Τελικές παρατηρήσεις	274
17. Εναλλακτικές μορφές συμβίωσης	277
Α' Γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης μεταξύ ομοφύλων ...	277
1. Γάμος ομοφύλων de lege lata	277
2. De lege ferenda – Η διέξοδος του συμφώνου συμβίωσης	278
3. Το ορολογικό ζήτημα και η σχετικοποίηση των εννοιών	280
4. Υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	283
5. Σύμφωνο συμβίωσης ομοφύλων και ελληνική δημόσια τάξη	284
Β' Ελεύθερες ενώσεις	285
18. Σκέψεις για το πρόβλημα του επωνύμου	291
Α' Απάντηση σε κριτική	291
Β' Το επώνυμο των τέκνων - Επιλογή ενός επωνύμου από το διπλό επώνυμο του γονέα	293
19. Περιορισιακή αυτοτέλεια ή κοινοκτημοσύνη στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων	297
I. Εισαγωγικά	297
1. Συστήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων .	297
2. Το νομοθετικό πρόβλημα	302
II. Η κοινοκτημοσύνη και η φύση του γάμου και της οικογένειας	304
III. Η κοινοκτημοσύνη και η προσφορά της γυναίκας στον άνδρα και στην οικογένεια	312
IV. Η κοινοκτημοσύνη και η ενίσχυση και εξασφάλιση της γυναίκας	318
V. Η κοινοκτημοσύνη και η αρχή της ισότητας	320
VI. Η επίκληση πρακτικών πλεονεκτημάτων της κοινοκτημοσύνης	324
VII. Η κοινοκτημοσύνη και η διεθνής εμπειρία και προοπτική	325
VIII. Δικαιώματα της γυναίκας για τη συμβολή της στον γάμο και την οικογένεια (Σχέδιο, αυστριακό, αγγλοσαξονικά δίκαια)	328
IX. Η υπεροχή του συστήματος της περιορισιακής αυτοτέλειας	337

Χ. Επίλογος	343
20. Ζητήματα αξίωσης συμμετοχής στα αποκτήματα (ΑΚ 1400)	345
Α' Αυτούσια ή χρηματική απόδοση	345
Β. Η προϋπόθεση της περιουσιακής αύξησης συνιστάμενης σε μετοχές και στην αξιοποίησή τους - Η συμβολή του ενάγοντος	354
I. Διακρίσεις των αποκτημάτων που προκύπτουν από μετοχές	354
II. Η προϋπόθεση της αύξησης της περιουσίας του εναγομένου κατά τα κρίσιμα για την υπό εξέταση υπόθεση στοιχεία της	355
1. Απόκτηση μετοχών και αντάλλαγμα από τη διάθεσή τους	355
2. Αύξηση της αξίας των μετοχών	357
3. Καρποί από τα αποκτήματα	359
III. Η προϋπόθεση της συμβολής του ενάγοντος	360
21. Ζητήματα από την κατάργηση του δικαίου της προίκας - Διαχρονικό δίκαιο	363
I. Λόγοι κατάργησης της προίκας	363
II. Το κύρος των σχετικών συμφωνιών	365
III. Οι μεταβατικές διατάξεις	367
IV. Η συνταγματικότητα των μεταβατικών διατάξεων	375
22. Διατροφή και ανεξαρτησία της διαζευγμένης γυναίκας - Οικοκυρικός γάμος και ΑΚ 1400	379
1. Το πρόβλημα της διατροφής μετά το διαζύγιο	379
2. Λόγοι υπέρ της διατροφής	380
3. Ο αντίλογος	381
4. Η νέα νομοθετική ρύθμιση	386
5. Άλλη προστασία της διαζευγμένης γυναίκας - Η αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα	388
23. Προθεσμία για τη δικαστική αναγνώριση της πατρότητας (ΑΚ 1483)	395
I. Η προθεσμία για μητέρα έγγαμη κατά τη σύλληψη ή κατά τη γέννηση του τέκνου	396
1. Προστασία μόνο της έγγαμης κατά τη σύλληψη μητέρας	396

α) Ο σκοπός της ΑΚ 1483 § 2	396
β) Διαφορετική η αξιολόγηση της σύλληψης εν γάμω από τον τοκετό εν γάμω	400
γ) Συμπέρασμα	403
2. Αυτοτέλεια της έννομης προστασίας της μητέρας έναντι αυτής του τέκνου	404
II. Αναλογική ή μη εφαρμογή της ΑΚ 1483 § 2 εδ. 1 και στο τέκνο	405
1. Το πρόβλημα της έκτασης της ανάγκης προστασίας του τέκνου	405
2. Η προθεσμία de lege ferenda και de lege lata	406
3. Η διαφοροποίηση ως προς την έκταση της προστασίας του τέκνου. Αναλογική εφαρμογή της ΑΚ 1483 § 2 μόνο επί προσβολής της πατρότητας από άλλον δικαιούχο	408
4. Περαιτέρω προστασία του τέκνου	412
III. Ανακεφαλαίωση	413
24. Ζητήματα επιμέλειας τέκνων και διατροφής επί διαζυγίου- Συμφωνίες των συζύγων	415
1. Το πρόβλημα της εγκυρότητας της συμφωνίας των συζύγων	415
2. Ειδικά η συμφωνία για την επιμέλεια και την επικοινωνία με το τέκνο – Κοινή επιμέλεια	418
3. Ειδικά η συμφωνία για τη διατροφή	421
α) Η αναγκαία διάκριση	421
β) Η διατροφή προς το τέκνο	421
γ) Η διατροφή προς την πρώην σύζυγο	422
4. Επιμέλεια ανηλίκου: φροντίδα για την ασφάλειά του	425
25. Διοίκηση νόμιμης μοίρας του ανηλίκου – Αποκλεισμός γονέων	429
26. Ζητήματα υιοθεσίας	439
Α' Ανατροπή της υιοθεσίας (και ορισμένες σκέψεις για τη βιολογική ανακρίβεια της υιοθεσίας)	439
Ι. Εισαγωγικά	439
II. Προσβολή της υιοθεσίας	441

1. Οι αμφισβητήσεις υπό το παλαιό δίκαιο	441
2. Το κατά τον νόμο κρίσιμο κριτήριο	443
3. Οι συνέπειες για τον τρόπο ανατροπής της ελαττωματικής υιοθεσίας	445
4. Το νέο δίκαιο	447
α) Η άρση της αμφισβήτησης για τον τρόπο προσβολής	447
β) Άλλα ζητήματα που έλυσε το νέο δίκαιο	451
5. Συμπεράσματα για τη νομική φύση της υιοθεσίας	453
III. Λύση της υιοθεσίας	455
1. Γενικά	455
2. Ειδικά η συναινετική λύση	457
B' Σύγκρουση διαχρονικού δικαίου κληρονομικών και οικογενειακών σχέσεων στο παράδειγμα ιδίως της υιοθεσίας	458
1. Το πρόβλημα	458
2. Οι κρίσιμες διατάξεις διαχρονικού δικαίου	459
3. Η διαφωνία της νομολογίας και της θεωρίας	460
4. Η λύση	461
5. Συμπέρασμα	467
27. Εκκοσμίκευση του οικογενειακού δικαίου στην Ελλάδα - Οι λοιποί στόχοι της μεταρρύθμισης του 1982-1983 και ειδικά η κατάργηση κωλυμάτων	469
A' Η εκκοσμίκευση του οικογενειακού δικαίου	470
I. Εισαγωγικά ως προς τις σχέσεις μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας	470
II. Η εκκλησιαστική επιρροή στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των ατόμων: Η μεταρρύθμιση του 1983	471
III. Ειδικά ο πολιτικός γάμος. Το αναγκαίο νέο βήμα	474
IV. Επίλογος	475
B' Η κατάργηση κωλυμάτων γάμου μεταξύ των στόχων της μεταρρύθμισης του οικογενειακού δικαίου στην Ελλάδα	477
I. Οι στόχοι της μεταρρύθμισης	477

II. Η εισαγωγή του πολιτικού γάμου	477
III. Η κατάργηση κωλυμάτων	478
1. Εισαγωγικά	478
2. Λόγοι και σημασία κατάργησης κωλυμάτων ..	478
3. Ενδεχόμενη διατήρηση ως θρησκευτικών κωλυμάτων των καταργημένων από την Πολιτεία κωλυμάτων	479
28. Δικαστική συμπαράσταση με αίτηση και υποδείξεις του συμπαραστατέου	481
1. Τα κρίσιμα ζητήματα	481
2. Η παράσταση του συμπαραστατέου στη δίκη	482
3. Παράσταση δικηγόρου	486
4. Η Α.Κ. 1669	489
 ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	
29. Πληρεξουσιότης μεταθανατίου ενέργειας και άνευ διαθήκης περιουσιακά επιδόσεις αιτία θανάτου	495
I. Γενικά - Το πρόβλημα	496
1. Η πληρεξουσιότης και ο θάνατος του πληρεξουσιότου. Πληρεξουσιότης συνεχιζόμενη μετά θάνατον και πληρεξουσιότης αρχόμενη δι' αυτού (πληρεξουσιότης μεταθανατίου ενεργείας ή, απλώς, μετά θάνατον)	496
2. Τα ανακύπτοντα ζητήματα δια την αναγνώριση της πληρεξουσιότητας μετά θάνατον	501
II. Πρακτική εφαρμογή και χρησιμότης της πληρεξουσιότητας μετά θάνατον. Υποκειμενική σχέσις. Νομιμοποιητικοί και ουσιαστικοί σκοποί	503
1. Νομιμοποιητικοί σκοποί	505
2. Ουσιαστικοί σκοποί	508
III. Πληρεξουσιότης διώκουσα νομιμοποιητικούς σκοπούς	512
1. Κύρος αυτής - Τα υπό I 2 ζητήματα. Ιδία η σχέσις αυτής προς τον θεσμόν του εκτελεστού διαθήκης ..	512
2. Πορίσματα - Συνέπειαι	523
IV. Πληρεξουσιότης διώκουσα ουσιαστικούς σκοπούς. Γενικώς αι αιτία θανάτου επιδόσεις	526

1. Αι δυσχέρειαι ως προς την αναγνώρισιν των δικαιπραξιών περί μεταθανατίων παροχών. - Τα υπό Ι 2 ζητήματα	526
α) Το πρόβλημα της αποκλειστικότητας των διατάξεων του κληρονομικού δικαίου	526
αα) Αιτία θανάτου δικαιπραξίαι	527
ββ) Περιεχόμενον δικαιπραξιών αιτία θανάτου - Τέσσαρες κατηγορίαι	529
γγ) Νόμω επιτρεπταί δικαιπραξίαι αιτία θανάτου	533
β) Αιτία θανάτου επίδοσις και απαγόρευσις κληρονομικών συμβάσεων κατ' ΑΚ 368	539
αα) Άρθρον 368 και μονομερής (αναιτιώδης) πληρεξουσιότης	539
ββ) Η κατ' ΑΚ 368 εδαφ. 1. απαγόρευσις	540
γγ) Η κατ' ΑΚ 368 εδαφ. 2 απαγόρευσις	543
δδ) Εφαρμογή του άρθρου 368 επί αιτία θανάτου επιδόσεων - Συνέπειαι	544
γ) Αιτία θανάτου επίδοσις και σύμβασις εις βάρος τρίτου	545
δ) Αιτία θανάτου επίδοσις και τυπικότης πράξεων ελευθεριότητος	547
ε) Κίνδυνος καταστρατηγήσεως των διατάξεων ιδιά του κληρονομικού δικαίου (συμφέροντα κληρονόμων, μεριδούχων, τετιμημένων εν διαθήκη, δανειστών κληρονομίας- φόρος κληρονομιών) ...	549
2. Πορίσματα - Συνέπειαι	559
30. Περιορισιακή επίδοσις μέσω αμετάκλητης κληρονομικής ή μεταθανάτιας πληρεξουσιότητας - ΑΚ 368 - Ανάκληση με διαθήκη	563
1. Ανύπαρκτος αντιπροσωπευόμενος και ενδεχόμενος διορθωτικής ερμηνείας	564
2. Αντίθεση στις ΑΚ 366, 368 εδ. 1 και 1710 § 1	565
3. Αντίθεση στην ΑΚ 368 εδ. 2	570
4. Ίαση της ακυρότητας - Ανάκληση μη διαθήκη	572
5. Επίμετρο	574
31. Κληρονόμος ή κληροδόχος ; Κληροδοσία ποσοστού -	

Μεριδούχος μη κληρονόμος	575
I. Οι διαφορές κληρονόμου-κληροδόχου	575
II. Η κρισιμότητα της βούλησης του διαθέτη και οι πε- ριορισμοί της	578
III. Ειδικά ως προς την κληροδοσία ποσοστού	580
IV. Μεριδούχοι μη κληρονόμοι	581
32. Ζητήματα ερμηνείας διαθήκης	583
Α' Γενικά	583
Β' Σημασία της αντικειμενικής έννοιας - Σαφείς, α- σαφείς δηλώσεις - Κενά	584
Γ' Δικαιοπρακτική δήλωση ή απλή ευχή	589
Δ' Μεταβολή συνθηκών	592
Ε' Έννοια «φυσικών κληρονόμων»	593
ΣΤ' Έννοια κινητών πραγμάτων	594
33. Ζητήματα ικανότητας προς σύνταξη διαθήκης	599
Α' Η έννοια της ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής του διαθέτη που περιορίζει αποφασιστικά τη λει- τουργία της βούλησής του σύμφωνα με τη διάταξη ΑΚ 1719 αρ. 3	599
Β' Η ικανότητα σύνταξης ιδιόγραφης διαθήκης από τυφλό - Ερμηνεία της ΑΚ 1723	604
34. Ζητήματα τύπου διαθήκης	609
Α' Ο τύπος της ιδιόγραφης διαθήκης - Ιδιόχειρη γρα- φή, χρονολόγηση, υπογραφή	609
I. Οι σκοποί του τύπου της διαθήκης και η σημασία τους	610
II. Ιδιόχειρη γραφή	610
III. Χρονολόγηση	611
IV. Υπογραφή	613
V. Συμπέρασμα	615
Β' Η ακυρότητα της δημόσιας διαθήκης λόγω ελατ- τωμάτων σχετικών με την υπογραφή της	615
I. Η έννοια του «φύλλου» σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1733 § 2 εδ. β' ΑΚ	615
II. Η υποχρέωση θέσης της υπογραφής στο τέλος κάθε φύλλου της δημόσιας διαθήκης	619
III. Συμπέρασμα	619

35.	Ρήτρα έκπτωσης στη διαθήκη	621
36.	Διαθήκη: Εγκατάσταση συζύγου ως κληρονόμου με αποκλεισμό διάθεσης στους συγγενείς του	627
	1. Ο κρίσιμος όρος της διαθήκης και η ερμηνεία του ...	628
	2. Το κύρος του όρου	633
	3. Συμπέρασμα	635
37.	Ζητήματα προσαύξησης	637
	A' Προσαύξηση κληρονομικής μερίδας (ΑΚ 1807) - Κληρονόμος υπό ευρεία έννοια - Παρατηρήσεις στην ΟΛΑΠ 12/1998	637
	I. Η απόφαση	637
	II. Η κρισιμότητα της βούλησης του διαθέτη	638
	III. Η τελολογική ερμηνεία της ΑΚ 1807	642
	IV. Εγκατάσταση σε δήλο που δεν ανήκει στην κληρονομία- Εγκατάσταση σε χρέη	648
	V. Συμπέρασμα	650
	B' Η προσαύξηση στο κληρονομικό δίκαιο-Ειδικά η ΑΚ 1976	656
38.	Κατάλειψη νόμιμης μοίρας	659
	I. Κατάλειψη δήλου	659
	II. Κάλυψη νόμιμης μοίρας με χρήματα εκτός κληρονομίας	661
	III. Κατάλειψη επιμερισμένου δικαιώματος - Επικαρπία - Σοκίνεια ρήτρα - Εξαίρετο	664
39.	Νόμιμη μοίρα: Ιδιαίτερο ηθικό καθήκον (ΑΚ 1831) και πνευματική ιδιοκτησία - Κληρονόμηση ηθικού δικαιώματος	669
	A' Χαριστικές παροχές από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον και προστασία πνευματικής δημιουργίας	669
	I. Τρόποι χαριστικών παροχών	670
	II. Το ιδιαίτερο ηθικό καθήκον κατά την ΑΚ 1831 § 2	672
	1. Ερμηνεία της διάταξης	673
	α) Η έννοια του ιδιαίτερου ηθικού καθήκοντος	673
	β) Το ζήτημα της ταύτισης του λήπτη της παροχής με τον προς ον το ιδιαίτερο ηθικό καθήκον	674
	2. Ιδιαίτερο ηθικό καθήκον και ηθικό δικαίωμα	

στην πνευματική ιδιοκτησία	676
α) Τα κρίσιμα κριτήρια	676
β) Ενότητα και προσβασιμότητα του έργου	679
γ) Ηθικό καθήκον συμμόρφωσης προς τη βού- ληση του δημιουργού	680
δ) Ο δεσμός μεταξύ του δωρεοδόχου και του προς τον το καθήκον	680
ε) Σύγκριση με τα συμφέροντα του νόμιμου μεριδούχου	681
B' Νόμιμος μεριδούχος και κληρονομήση ηθικού δι- καιώματος του δημιουργού και δικαιώματος στην προσωπικότητα	682
40. Παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα - Σχετική ή απόλυτη ακυρότητα κατά την ΑΚ 1829	685
I. Η επικράτηση της γνώμης υπέρ της σχετικότητας ...	685
II. Η παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα και το Σύνταγ- μα	687
1. Η επίκληση του Συντάγματος γενικά	687
2. Η συνταγματική προστασία της οικογένειας	689
3. Η συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας	691
4. Η συνταγματική προστασία της ισότητας	692
5. Συμπέρασμα	693
III. Πλασματική ή πραγματική βούληση	694
IV. Σχετική ή απόλυτη ακυρότητα;	696
1. Η επικράτηση του συμφέροντος του μεριδούχου - Η προθεσμία της ΑΚ 1847	696
2. Συμπέρασμα - Αντιμετώπιση της αβεβαιότητας	700
V. Η προσφυγή στην ΑΚ 281 – Το πρόβλημα της ανα- δρομικότητας	701
1. Παραίτηση ή κατάχρηση - Το κατ' αρχήν άτυπο της παραίτησης	701
2. Αναδρομικότητα - Εφαρμογή της ΑΚ 1826	703
VI. Σύνοψη πορισμάτων	705
41. Άλλα ζητήματα νόμιμης μοίρας	707
A' Τρόπος υπολογισμού της νόμιμης μοίρας - Ανά- κληση της δήλωσης μη καταλογισμού στη νόμιμη μοίρα	707

I. Τρόπος υπολογισμού της νόμιμης μοίρας - Γονικές παροχές - Υπολογισμός αξίας	707
II. Ανάκληση της βούλησης του κληρονομούμενου για καταλογισμό ή μη στη νόμιμη μοίρα κατά την ΑΚ 1833	711
1. Η εγκυρότητα της ανάκλησης	711
2. Η υπό το προϊσχύσαν δίκαιο αντίθετη γνώμη ..	715
3. Συμπέρασμα	717
B' Ποσοστιαίος προσδιορισμός της νόμιμης μοίρας αντί αποτίμησης της κληρονομιάς - Κληρονόμος πνευματικής ιδιοκτησίας - Μερική παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα	718
Γ' Νόμιμη μοίρα και Έλληνες της αλλοδαπής κατά το άρθρο 21 του ν. 1738/1987	723
I. Η συνταγματικότητα του άρθρου 21 του ν. 1738/1987	723
II. Περιουσία που βρίσκεται στο εξωτερικό	729
III. Υπολογισμός της νόμιμης μοίρας με βάση την κείμενη στην Ελλάδα περιουσία.....	730
42. Κληρονομική αναξιοτής (Ερμηνεία άρθρων 1860-1864 ΑΚ)	733
Εισαγωγικά Παρατηρήσεις	733
I. Γενικά	734
1. Έννοια	734
2. Δικαιολογική βάση	735
II. Ιστορικά - Προγενέστερον δίκαιον	735
1. Ρωμαϊκόν Δίκαιον	735
2. Βυζαντινορρωμαϊκόν δίκαιον - Νεώτεροι νόμοι – Τοπικοί Κώδικες	736
III. Η ρύθμιση εις τον ΑΚ	737
1. Πηγαί	737
2. Γενικά χαρακτηριστικά ρυθμίσεως	738
3. Τινά περί της ορολογίας	738
IV. Συστηματική κατάταξις και συγγενείς μορφαί	739
V. Χαρακτήρ των περί κληρονομικής αναξιοτήτος διατάξεων	741
VI. Αλλοδαπά δίκαια	741

VII. Έκτασις εφαρμογής	743
VIII. Χρονικά και τοπικά όρια	744
Άρθρον 1860 – Λόγοι	746
I. Γενικά	747
II. Αντικειμενική και υποκειμενική υπόστασις των παραπτωμάτων του άρθρου 1860 – Απόπειρα – Συμμετοχή	749
1. Αντικειμενική υπόστασις παραπτώματος	751
2. Υποκειμενική υπόστασις παραπτώματος	752
3. Απόπειρα	754
4. Συμμετοχή	754
III. Χρόνος τελέσεως της πράξεως	755
IV. Οι κατ' ιδίαν λόγοι αναξιότητας	756
1. Εγκλήματα κατά της ζωής (1860, 1)	756
2. Ψευδής καταμήνυσις (1860, 2)	759
3. Παρακάλυψις συντάξεως ή ανακλήσεως διαθή- κης (1860, 3)	761
4. Απάτη ή απειλή προς σύνταξιν ή μεταβολήν δι- αθήκης (1860, 4)	766
5. Αλλοίωσις ή εξαφάνισις διαθήκης (1860, 5)	771
V. Το πρόσωπον του αναξίου – Φυσικά και νομικά πρόσωπα	774
Άρθρον 1861 – Συγγνώμη	776
Άρθρον 1862 – Κήρυξις αναξιότητας	777
I. Γενικά	777
II. Η δίκη περί αναξιότητος	779
1. Αίτησις ενδίκου προστασίας	779
α) Τρόπος επιδιώξεως της προστασίας	779
β) Βάσις και αίτημα του αιτήματος	781
γ) Σώρευσις – Ομοδικία	781
δ) Συνέπειαι αιτήσεως	782
2. Αρμοδιότης - Δωσιδικία	783
3. Ενάγων	783
4. Εναγόμενος	787
5. Η απόφασις	787
6. Λοιπά δικονομικά ζητήματα	790
III. Το κατά ΑΚ 1862 δικαίωμα	790

1. Γενικά – Συρροή μετ' άλλων δικαιωμάτων ή ρυθμίσεων	790
2. Γέννησις του δικαιώματος	791
3. Απώλεια του δικαιώματος	793
Άρθρον 1863 – Συνέπειαι	799
I. Γενικά	799
II. Έκπτωσης αναξίου	800
III. Ο εις την θέσιν του αναξίου υπεισερχόμενος	800
IV. Χρόνος εκπτώσεως του αναξίου και επαγωγής εις τον μετ' αυτόν καλούμενον	802
V. Συνέπειαι της (αναδρομικής) μεταβολής του κληρονόμου	803
1. Γενικά	803
2. Σχέσις αναξίου προς τον νέον κληρονόμον	804
3. Προστασία τρίτων	805
VI. Ανάξιος καταπιστευματοδόχος	808
Άρθρον 1864	810
I. Γενικά	810
II. Ανάξιος κληροδόχος	810
III. Λοιπαί περιπτώσεις	812
43. Περί της δικαιολογικής βάσεως του θεσμού της κληρονομικής αναξιότητος και πρακτικών τινων συνεπειών αυτής	813
44. Η συγγνώμη στο δίκαιο της κληρονομικής αναξιότητος και γενικότερα στο αστικό δίκαιο	827
I. Γενικά – Έννοια	827
II. Νομική φύσις της συγγνώμης – Συγγενείς έννοιαι .	828
III. Προαπαιτούμενα συγγνώμης	832
1. Η παροχή συγγνώμης	832
2. Υποκείμενα συγγνώμης	842
3. Χρόνος παροχής συγγνώμης	843
4. Γενικοί όροι του κύρους της συγγνώμης	844
IV. Εφαρμοστέαι διατάξεις	844
V. Έκτασις εφαρμογής και ενέργεια συγγνώμης	848
45. Περί κλήρου αγωγή με μετοχές ΑΕ ως κληρονομιαία περιουσία	851
46. Κοινωνία δικαιώματος επί των κληρονομιαίων στοι-	

χειών ή αυτοδίκαιη διαίρεσή τους (ΑΚ 1884-1885) - Μετοχές ως κληρονομαία στοιχεία	857
47. Νομική φύση της συνεισφοράς – Συνέπειες υπερκάλυψης της κληρονομικής μερίδας από τη συνεισενεκτήα παροχή	861
48. Οικογενειακό καταπίστευμα σε συνδυασμό με καταπίστευμα του υπολοίπου (περιλιμπανομένου)	867
1. Οικογενειακό καταπίστευμα	867
2. Η διάθεση των κληρονομαίων αντικειμένων από τον βεβαρημένο με καταπίστευμα κληρονόμο - Καταπίστευμα του περιλιμπανομένου (υπολοίπου)	868
49. Η καταπιστευτική υποκατάσταση και η πλήρωση των κενών – Διάθεση και μεταβολή του μετακληροδοτηθέντος	873
I. Εισαγωγικά	873
II. Αναλογική εφαρμογή των ΑΚ 1923 επ. και επικουρικά των ΑΚ 201 επ. – Ενδιάμεσες περιπτώσεις	874
III. Ο περιορισμός της διαδοχής μόνο σε δύο βαθμούς	877
IV. Μετακλητό δικαίωμα του κληροδόχου, δικαίωμα προσδοκίας του μετακληροδόχου	879
V. Απαγόρευση της διάθεσης - Τακτική διαχείριση - Αναδρομική ενέργεια της ακυρότητας	880
VI. Εμπράγματη ισχύς δικαιώματος μετακληροδόχου - Σχετική ακυρότητα κατά τις ΑΚ 1937 § 2 και 206	883
VII. Εξουσία του βεβαρημένου μόνο για τακτική διαχείριση - Ουσιώδης μεταβολή	889
VIII. Ο περιορισμός της οικονομικής εκμετάλλευσης του καταπιστευτικά κληροδοτηθέντος σύμφωνα με τη φύση του θεσμού	890
IX. Η προστασία του μετακληροδόχου	892
1. Γενικά	892
2. Η προϋπόθεση αποτροπής κινδύνου	892
50. Διαχρονικό δίκαιο κληρονομικού καταπιστεύματος (ΕισΝΑΚ 95 § 1)	895
51. Ζητήματα κληρονομητηρίου	903
Α' Ανακριβές κληρονομητήριο – Επιγενόμενη γνώση .	903
Β' Κληρονομητήριο βάσει διαθήκης - Μήνυση για	

πλαστογραφία της διαθήκης	906
Γ' Κληρονομητήριο και πλασματική κληρονομία	908
52. Ζητήματα για τον εκτελεστή διαθήκης	911
Α' Εξουσίες εκτελεστή διαθήκης - Σχέση τους προς νόμιμη μοίρα ανηλίκου - Σχέση προς επίτροπο ανηλίκου	911
I. Επί του πρώτου ερωτήματος (Ορισμός εκτελεστού και νόμιμος μοίρα)	912
1. Κύρος διατάξεως διαθήκης περί ορισμού «εκτελεστού»	912
2. Κύρος διατάξεως εν σχέσει προς την νόμιμον μοίραν των ανηλίκων	918
II. Επί του δευτέρου ερωτήματος (Σχέσεις εκτελεστού προς επίτροπον των ανηλίκων. Έλεγχος εκτελεστού)	927
III. Επί του τρίτου ερωτήματος (Διατροφή ανηλίκων) .	928
IV. Επί του τετάρτου ερωτήματος (Νόμιμοι περιορισμοί εις το έργον του εκτελεστού-διαχειριστού)	929
Β' Σύσταση ιδρύματος από εκτελεστή διαθήκης και διάσταση όρων του Οργανισμού του Ιδρύματος προς όρους της διαθήκης	934
Αλφαβητικό Ευρετήριο	947
Ευρετήριο Νόμων	957